

Wetsvoorstel versterking handhaving en inning studiefinanciering

Beantwoording van de 7 vragen uit het Integraal afwegingskader voor beleid en regelgeving (IAK)

Het Integraal afwegingskader voor beleid en regelgeving bevat normen waaraan goed beleid of goede regelgeving dient te voldoen. Uitgebreide informatie vind je op www.naarhetiak.nl (klik dan op de tekst "Naar het IAK" in de linker kolom).

1. Wat is de aanleiding?

Dit voorstel past binnen het streven van de regering om fraude met publieke middelen terug te dringen.¹ De huidige mogelijkheden om misbruik van studiefinanciering aan te pakken blijken onvoldoende en met dit wetsvoorstel worden die mogelijkheden uitgebreid.

2. Wie zijn betrokken?

De minister van OCW is verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet studiefinanciering 2000. DUO is belast met de uitvoering van deze wet en het onderliggende wetsvoorstel. Het wetsvoorstel betreft een aanscherping van het toezicht en handhaving van die wet en raakt hierdoor dus de studenten die studiefinanciering ontvangen.

3. Wat is het probleem?

Toezicht

DUO kan, behalve in het geval van de uitwonendenbeurs, alleen controles uitvoeren op basis van eigen en openbare gegevens om toezicht te houden op de naleving van de Wet studiefinanciering 2000 (hierna: 'WSF 2000'). Daardoor kan DUO geen effectief toezicht houden op de naleving van de Wet studiefinanciering 2000.

Het is momenteel niet mogelijk inzage te vorderen in gegevens, om ter plekke (veelal bij de betrokkene thuis) onderzoek te doen en essentiële informatie van andere organisaties te verkrijgen zoals:

- gegevens over energie- en waterverbruik,
- bij andere (overheid)organisaties geregistreerde partnergegevens,
- recente inkomensgegevens,
- loongegevens via de werkgever,
- adresgegevens van studenten, partners of ouders die niet in de Basisregistratie Personen zijn opgenomen.

Deze problematiek geldt tevens voor de Wet tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten (hierna: 'WTOS') en de Wet studiefinanciering BES (hierna: 'WSF BES').

¹ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-17050-533.html> Brief V&J, Misbruik en oneigenlijk gebruik op het gebied van belastingen, sociale zekerheid en subsidies
Regeerakkoord kabinet Rutte-III,
<https://www.rijksoverheid.nl/regering/documenten/publicaties/2017/10/10/regeerakkoord-2017-vertrouwen-in-de-toekomst>, p. 28,29.

Terugvorderen

Terugvordering van een studieschuld van oud-studenten die niet meewerken aan de terugbetaling is soms problematisch. Zo is het ingewikkeld en soms zelfs onmogelijk om contactgegevens van debiteuren van wie een actueel adres ontbreekt te achterhalen, waardoor terugvordering niet mogelijk is. Dit is met name het geval bij debiteuren die zich in het buitenland bevinden.

Handhaving

De bestaande bevoegdheden tot handhaving zijn onvoldoende. In geval van misbruik of oneigenlijk gebruik, anders dan met de uitwonendenbeurs, ontbreekt voor DUO de mogelijkheid een sanctie op te leggen.² In dergelijke gevallen wordt op dit moment enkel de ontbrekende ontvangsten van studiefinanciering teruggevorderd. Van een dergelijke reparatoire sanctie gaat weinig preventieve werking uit. Anders geformuleerd, het stelsel bevat eigenlijk geen prikkel om misbruik tegen te gaan, behalve bij misbruik van de uitwonendenbeurs.

4. Wat is het doel?

Toezicht

Het doel met dit wetsvoorstel is om de toezichhoudende taken van DUO uit te breiden, zodat een effectief systeem van studiefinanciering in stand kan blijven.

Terugvorderen

Het doel van het wetsvoorstel is om effectiever (ten onrechte) ontvangen studiefinanciering terug te vorderen van (oud)studenten en daardoor meer dan nu het geval is te beschikken over de gegevens van de oud-studenten/debiteuren.

Handhaving

Het doel van het wetsvoorstel is ook om misbruik van studiefinanciering te voorkomen en te bestrijden.

5. Wat rechtvaardigt overheidsinterventie?

Toezicht

Op dit moment beschikt DUO over onvoldoende bevoegdheden om misbruik van studiefinanciering te bestrijden. Om dit mogelijk te maken, is wijziging van de wet nodig.

Terugvorderen

Studiefinanciering is ervoor bedoeld om studenten tijdens hun studententijd financieel te ondersteunen. Na afloop van de studie hebben oud-studenten de verplichting om deze (gedeeltelijk) terug te betalen. De oud-studenten hebben de verplichting om hierover in contact te komen en blijven met DUO.

Handhaving

Studiefinanciering is ervoor bedoeld om studenten tijdens hun studententijd financieel te ondersteunen. Het is de taak van de overheid om misbruik van overheidsmiddelen te bestraffen, ook omdat misbruik het draagvlak van het studiefinancieringsstelsel ondermijnt.

² Wel bestaat er in geval van fraude met studiefinanciering veelal de mogelijkheid om strafrechtelijk in te grijpen. Zie ook §3.6 van deze toelichting.

6. Wat is het beste instrument?

Voor alle drie de onderdelen geldt dat aanpassingen van de WSF 2000, WSF BES en WTOS noodzakelijk zijn.

7. Wat zijn de gevolgen voor burgers, bedrijven, overheid en milieu?

De wetwijzigingen hebben gevolgen voor DUO, studenten en oud-studenten die studiefinanciering ontvangen of hebben ontvangen. Het toezicht wordt aangescherpt en misbruik van studiefinanciering wordt aangepakt. DUO kan de hiervoor benodigde gegevens opvragen bij derden, zoals medeoverheden en nutsbedrijven. Ook voor buitenlandse instanties die bevoegd zijn voor het innen van studieschulden heeft dit wetsvoorstel gevolgen, omdat zij door DUO gevraagd kunnen worden om informatie over oud-studenten die in het betreffende land wonen en vice versa ook gegevens aan DUO kunnen vragen om studieschulden te innen.